

Алла АТАМАНЕНКО

*Інститут дослідження української діаспори
Національного університету "Острозька академія
Острог"*

ПУБЛІКАЦІЇ ПРОГРАМНИХ МАТЕРІАЛІВ ДІЯЛЬНОСТІ УІТ НА СТОРІНКАХ "БЮЛЕТЕНЮ" ТОВАРИСТВА

Важливе значення для розуміння мотивації та змісту діяльності УІТ мають його програмні документи та статті, що обумовлювали засади функціонування Товариства. До програмних документів відносимо в першу чергу, статuti та комунікати. Комунікати публікувалися на сторінках журналу "Український історик" та "Бюлетеню" УІТ. Повного тексту статутів на сторінках видань Товариства опубліковано не було, хоча у "Бюлетені" обговорювався проєкт цього основного документу. Статuti Товариства та їх переклади різними мовами (українською, англійською та німецькою) зберігаються в архіві УІТ і стануть об'єктом розгляду в майбутньому.

Програмними матеріалами можна вважати статті з "Українського історика" та "Бюлетеню УІТ", в яких розглядалися основні напрямні розвитку Товариства в контексті постановки актуальних питань тогочасного наукового життя. Зміст подібних публікацій журналу УІТ як джерел до історії Товариства розглянула Л. Сакада, яка виокремила з них "офіційні повідомлення установчого плану" (комунікати, повідомлення та звернення, а також "Обіжні листи")¹. В кількох статтях в цілому було розглянуто різноманітні, в тому числі й подібні публікації на сторінках "Бюлетеню УІТ" та масив "Обіжних листів"².

Важливо згадати, що УІТ притримувалося організаційної схеми, дещо відмінної від схеми інших наукових інституцій. Якщо НТШ і УВАН створили окремі установи з власними органами управління в США, Канаді, Європі та Австралії, УІТ мало одну Управу, яка включала представників різних країн і осередки (клітини), які не творили окремих товариств, але мали власних голів та управи. Цей принцип централізації діяльності в різних країнах зробив УІТ цілісною установою, що, безперечно, полегшувало координацію його діяльності, а його програмні документи і статті обумовлювали діяльність всіх осередків Товариства.

Отже, важливе значення як матеріали програмного характеру мали

комунікати. Перший з них – “Українське Історичне Товариство: вибір Управи”, був опублікований у 1964 р. в журналі “Український історик”. В ньому проголошувалося створення УІТ та вперше формулювалися завдання його діяльності. Вони писалися керівництвом Товариства і головним редактором журналу “Український історик” з метою обговорення напрямів діяльності УІТ та подальшого розвитку його видання.

Багато програмних матеріалів друкувалося в “Бюлетені” УІТ. У березні 1967 р. тут було надруковано для обговорення проект Статуту УІТ, до якого просили прислати зауваги. Згідно з першим розділом статуту, затверджувалася назва товариства, тереном діяльності проголошувалися США та ін. країни проживання членів, мовою публікації досліджень проголошувалися українська, англійська та інші. Тут пропонувалися до обговорення завдання УІТ, які передбачали:

а. Об’єднати істориків, дослідників допоміжних історичних наук, а також активних прихильників історичної науки.

б. Сприяти дослідам над історією України і Східної Європи, а теж історією української громади в США.

в. Сприяти виявленню, реєструванню і вивченню джерельних матеріалів до історії України і Східної Європи в закордонних архівах і бібліотеках.

г. Проводити видавничу діяльність, в міру можливості видавати періодичні видання і монографічні праці, як теж допомагати у виданні праць з історії України і Східної Європи.

г. Співпрацювати з іншими науковими установами у вільному світі”³.

Статутом визначалися керівні органи УІТ – Управа, загальні збори та Контрольна комісія. Припинити існування Товариства могли Надзвичайні збори, 75 % учасників яких проголосувало б за це. В такому випадку майно товариства переходило б на ціль, визначену Надзвичайними зборами. Як вже згадувалося, розглядалися категорії та зобов’язання членства. Пізніше приймалися документи, які стосувалися як найважливіших аспектів діяльності УІТ, так і подій в житті України (листи-звернення). На початку сімдесятих років УІТ було легалізовано в США з отриманням статусу неподаткової організації, що також сприяло розвитку його діяльності.

Неодноразово згадувалося у публікаціях програмних документів та в “Обіжних листах” про членство УІТ. Зрозуміло, обумовлювалося це і в проекті статуту 1967 р. Відповідно до статуту 1967 р. йшлося про різні аспекти членства. Визначалися категорії членів – почесні, звичайні та члени-прихильники (пізніше ці категорії дещо змінювалися). Почесні члени мали обиратися Управою Товариства за особливі заслуги перед наукою і УІТ. Звичайних членів мала затверджувати Президія Управи на основі їхньої наукової праці. Ними могли бути представники різних національностей, якщо працювали над історією України та Східної Європи. Членів-прихильників затверджувала Управа на основі

їхньої наукової праці або активного зацікавлення історичною наукою та сприяння діяльності товариства.

Члени УІТ належали до різних поколінь. Проблемою старшого покоління істориків було ускладнення з пошуками фахової праці, відносно слабке знання англійської чи інших іноземних мов, нарешті – вік, в якому не починають кар’єру. Тому вони переважно працювали фізично, але вільний від “заробляння хліба насущного” час віддавали науковій творчості. Молодше покоління переважно зуміло реалізувати себе в країнах поселення, одержавши вищу освіту і працюючи в університетах чи бібліотеках.

Крім того, члени УІТ часто були також членами інших наукових установ – українських (УВАН, НТШ, УВУ, УНІГУ, КІУСУ) та українських (національних славістичних, історичних та ін. об’єднань, професорами університетів). УІТ об’єднало їх за фаховою ознакою – всі вони були істориками або дослідниками допоміжних історичних дисциплін, в той час як інші установи, членами яких вони були, об’єднували науковців за іншим принципом. Серед членів Товариства були науковці та дослідителі історії. До перших належать як відомі сьогодні в Україні дослідники, автори спогадів та ін. праць, так і ті, чий імена та праці, на жаль, з різних причин ще не повернулися, або лише почали повернення на батьківщину. Серед перших – Олександр Оглоблин, Наталія Полонська-Василенко, Богдан та Любомир Винарі, Євген Онацький, Лев Биковський, Омелян Прицак, Петро Курінний, Теодор Мацьків, Володимир Міяковський, Ілля Витанович, Ярослав Падох. Серед других – Леонід Бачинський, Михайло Ждан, Ігор та Юліан Каменецькі, Роман Климкевич, Петро Стерчо, Іван Світ, Лев Шанковський, Михайло Пап, Юрій Тис-Крохмалюк та ін. Для частини цих вчених УІТ та його періодик “Український Історик” стали стимулом та основним місцем оприлюднення наукових досліджень.

Частина публікацій “Бюлетеню” хоч і була написана у формі статей, мала програмний характер. У першому числі за 1968 р. в статті Л. Винара “На порозі нового року” було зроблено підсумки двох років існування УІТ. Тут зазначалося, що під кінець 1967 р. Товариство нараховувало 130 членів. За цей час воно проявило себе в активній видавничій діяльності. Зокрема, було видано 14 чисел журналу, а також п’ять випусків серії “Історичні студії”, один випуск серії “Історичні монографії”, окреме видання, присвячене Михайлові Грушевському. Крім того, Товариство дало ініціативу до відзначення 100-ліття від дня народження М. Грушевського, тісно співпрацювало з іншими науковими інституціями і стало організацією-засновником Української Наукової Ради в Вільному Світі, до якої увійшли провідні українські наукові інституції США, Канади, Європи.

Програмне значення мала й стаття “Чотири роки “Українського історика”, в якій подавалася інформація до історії журналу та ставилися завдання на майбутнє⁴. Так, важливим для реконструкції подій є тер-

дження, що перше число журналу “Український історик” вийшло на початку січня 1964 р., датоване роком 1963, а з 4-го числа за 1964 р. журнал видавався як орган Українського Історичного Товариства. Відзначаючи складні умови праці дослідників, автор статті Л. Винар закликав до докладання всіх зусиль для гідної репрезентації української історичної науки на світовому форумі.

Програмне значення для журналу “Український історик”, а відтак – для УІТ, мала редакційна стаття без підпису “Наші невідкладні завдання”, автором якої був Л. Винар. В ній розглядалися питання, пов’язані переважно з розвитком журналу, зокрема, потребою залучення до співпраці неукраїнських дослідників і друку статей різними мовами. Це питання пізніше ще неодноразово наголошувалося⁵. Важливість і неоднозначність цього питання викликала різні, в тому числі й негативні, думки у членів УІТ, які подавалися в листах та на сторінках газет. “Український історик” був єдиним україномовним фаховим історичним виданням в діаспорі, україномовність якого, можливо, сприяла збереженню україномовності “Українського історичного журналу”⁶. В той же час більшість дослідників, особливо тих, що належали до тогочасного молодшого покоління і активно входили до американського і канадського наукового середовища, настоювали на більшому використанні у наукових дослідженнях і під час наукових конференцій англійської та інших іноземних мов. В 1969 р. пропозиції щодо “різномовності” викликали низку заперечень у частини представників старшого та середнього поколінь вчених. Зокрема, Василь Чапленко писав в газеті “Новий шлях” про можливі наслідки пропозиції редактора журналу: “Він (Л. Винар – А.А.) не подумав про те, що скажуть про це ті борці за визволення українського народу, яким інколи доводиться козиряти й тим, що робить еміграція, щоб спонукати Москву на деякі уступки”⁷. Аргументи Л. Винара про залучення в якості авторів неукраїнців для популяризації української тематики серед неукраїнського суспільства Чапленко заперечував тим, що такі автори не будуть співпрацювати з журналом безгонорарно, а молодше покоління українських дослідників при стимулюванні англомовності перестане писати рідною мовою і швидше розчиниться в неукраїнському науковому світі⁸. Дискусія продовжилася⁹, що свідчить про важливість поставленого питання, пов’язаного з багатьма науковими проблемами.

В статті про невідкладні завдання Товариства автор також пропонував розширення тематики публікацій журналу, що передбачало б включення досліджень з історії культури, суспільних рухів ХІХ – ХХ століть та історії української еміграції. Пропонувалося також містити важливі матеріали з історії сусідніх з Україною країн, філософії або теорії історичних наук. Крім журналу, передбачалося продовження започаткованих книжкових серій “Історичні монографії” та “Мемуаристика”.

Засади діяльності УІТ та пошуки на цьому шляху розкриває і за-

пропонована для обговорення членів стаття Л. Винара, ініціатора його створення та заступника голови, про плани праці Товариства¹⁰. Він зупинився на трьох основних аспектах: видавничій, науково-організаційній діяльності та фінансово-господарських справах. До провідних складових видавничої діяльності вчений відносив журнал “Український історик”, серійні видання УІТ і “Бюлетень”. Він наголосив на важливих концептуальних змінах у виданні журналу, пов’язаних із можливістю друку в ньому різномовних матеріалів, що відповідало видавничим засадам світових видань, а для УІ відкривало можливість співпраці з наймолодшим (часто англomовним) поколінням українських істориків та дослідників проблем історії України й Східної Європи неукраїнського походження.

Згадувалося тут і про задум підготовки та видання української історичної енциклопедії (яку, на жаль, так і не вдалося видати в еміграційних умовах). В статті йшлося й про потребу видання історичної бібліографії – “цього основного ключа до історичних досліджень” – ретроспективної, поточної (“біжучої”) та персональної як в журналі “Український історик”, так і в окремих випусках. Щодо останньої – її важливість пояснювалася появою низки т.зв. “забутих” вчених, зокрема, представників львівської та київської шкіл М. Грушевського, якими не цікавилися зі зрозумілих причин дослідники на батьківщині й мало що могли зробити в умовах відсутності архівних матеріалів у діаспорі. Розуміння можливості подібного забуття істориків діаспори привело Л. Винара до пропозиції видавати біо-бібліографічні матеріали про окремих вчених. Ця пропозиція з часом реалізовувалася як на сторінках журналу “Український історик”, так і в окремій книжковій серії УІТ “Українські вчені”. Постійно на сторінках журналу друкувалася й поточна бібліографія – як окремими розділами, так і в рубриці “Одержані видання”.

При розгляді науково-організаційної праці УІТ Л. Винар зупинився на її двох важливих аспектах: на необхідності організації та проведення наукових історичних конференцій, в яких брали б участь члени Товариства та представники інших установ, а також на завданнях архіву УІТ, в якому зберігалися в основному видання та біо-бібліографічні матеріали членів, а також доступні поза Україною праці й архівні матеріали М. Грушевського та І. Крип’якевича. Окремі повідомлення про архів з’явилися в попередніх числах “Бюлетеня” – у першому повідомлялося про те, що в ньому зберігаються біо-бібліографічні матеріали та деякі друковані праці членів, а окрему секцію становлять праці М. Грушевського та матеріали, присвячені його творчості¹¹. Після смерті І. Крип’якевича при архіві було засновано секцію матеріалів історика – його праці, дослідження про нього, листування, спогади сучасників, світлина тощо¹². В грудні 1968 р. було вміщено подяку Леву Биковському за надіслані матеріали до секції М. Грушевського, Омелянові Прицаку дякували за надіслані матеріали до бі-

біографії І. Крип'якевича¹³, а також пропонувалося створити секцію матеріалів Дмитра Дорошенка¹⁴. В статті про плани праці Товариства зазначалося, що вдалося зібрати в архіві майже всі праці М. Грушевського та І. Крип'якевича, що друкувалися в “Записках НТШ”, а також численні фотографії та заклиалося членів Товариства надсилати свої матеріали з тим, що в майбутньому можуть видаватися неперіодичні збірники архівних матеріалів.

Важливою складовою програмної статті про плани УІТ був розділ про фінансово-господарські справи. Перш за все потрібно наголосити, що створенню фінансової бази керівництво Товариства надавало великої уваги від початку його діяльності. Причина того крилася у відсутності будь-якого державного фінансування діяльності українських наукових установ та організацій. Дуже рідко деякі з них мали гранти недержавних інституцій. Тому для розвитку діяльності Товариства створення фінансової бази, яка б уможлиблювала видання журналу та книг, організацію конференцій та ін. було дуже важливим. Більшість українських наукових установ і організацій на заході йшла за принципом збирання грошей на створення т.зв. “залізного фонду”, на банківські відсотки з якого можна було б провадити працю. Для УІТ такий фонд складався переважно з членських внесків, передплати за журнал, розпродажу видань, пожертв окремих осіб. Але протягом довгих років створення такого фонду з різних причин було майже неможливим. Саме тому від перших чисел “Бюлетеню” наголошувалося на потребі сплати членських внесків, які в 1967 р. складали 10 американських дол. для мешканців США та Канади, 6 дол. – для мешканців інших країн¹⁵ (що включало й одержання періодичних видань УІТ – журналу “Український історик” та “Бюлетеню”), із звільненням пенсіонерів за їхньою заявою при умові, що вони будуть сплачувати хоча б 6 дол. передплати на журнал. Різниця в розмірі членських внесків була пов'язана з відмінностями в курсах валют та рівнем життя в інших країнах, для яких сума в 10 дол. була досить високою. В той же час, для деякого з членів, що проживали й на американському континенті, 10 доларів були чималою сумою, тому меценатами журналу “Український історик” в тому ж 1967 р. проголошувалися ті особи, що річно заплатили не менше 10 дол., установи – не менше 20¹⁶ (для порівняння – членський внесок за 1965 р. складав 2 дол.). В 1969 р. було змінено положення про статус мецената. Тепер потрібно було скласти пожертву в розмірі не менше 50 доларів від особи, чи 100 доларів від установи¹⁷, що було доречним при необхідності одночасного видання журналу, бюлетеню та книг і прагнення створення “залізного фонду”. В багатьох числах “Бюлетеню” заклиалося приєднувати нових меценатів та жертводавців і з вдячністю приводилися приклади таких пожертв. Так, у числі 5 (17) за вересень-жовтень 1968 р. згадувалося: “Минулого місяця ми одержали добровільний даток від нашого члена й емерита, проф. В. Міяковського, в сумі \$15.00. Проф. В. Міяковський пише, що “є багато

людей, науковців, істориків, для яких кілька долярів за журнал легко пожертвувати”. Просимо наших членів узяти собі до серця ці слова нашого сеніора й визначного вченого”¹⁸. В “Бюлетені” постійно подавалися списки жертводавців, в яких згадувалися всі, навіть найменші суми – в 1 чи 2 долара. Саме потреба створення достатньої для видавничої діяльності фінансової бази обговорювалася автором статті, де зазначалося, що в 1969 р. необхідно зібрати 15 тис. доларів шляхом приднання нових меценатів, жертводавців, передплатників журналу. Власне, в усіх програмних статтях, написаних Л. Винарем чи Р. Климкевичем наголошувалося на справах фінансування Товариства, яке не мало державних субсидій і існувало лише за рахунок членських внесків, пожертв та передплати журналу. Жоден із членів Товариства не брав гонорарів за працю (лише невелика допомога для підтримки виплачувалася старшим членам, які часто не мали жодного іншого прибутку). Тому неодноразово власні гроші на видання журналу “Український історик” додавав Л. Винар, на видання “Бюлетеню” – Р. Климкевич (який фактично повністю фінансував друк і розсилку), Л. Винар, А. Биковський та ін. жертвували тиражі видань власних книг на розбудову фінансової бази УІТ.

Підводилися підсумки та зазначалися плани на майбутнє в статті редактора “Бюлетеня” Романа Оріона Климкевича “З новим роком”¹⁹. Автор охарактеризував можливості та зобов’язання українських істориків на заході, зазначаючи, що “...знаємо, що серед еміграційних обставин наша праця подеколи й подекуди нелегка, але все-таки можлива і конечна. Нею лише зможемо виправдати наше життя на чужині”²⁰. Серед безпосередніх завдань УІТ та його членів Р. Климкевич назвав потребу присвяти увагу науковим проблемам, які в силу різних причин не досліджувалися, зміцнити основу наукової співпраці, якою є УІТ. Для цього, на його думку, були потрібні: співпраця й примірне виконання членських обов’язків – співдіяльності при виконанні наукових проєктів УІТ, збагачення архіву та взаємна допомога у відповідь на наукові розшуки та запити, висування наукових пропозицій, звіти з власної праці, вчасна сплата членських внесків. Членів УІТ закликалося до приднання нових наукових сил, в першу чергу молодих істориків, що забезпечувало б співпрацю і нормальну зміну поколінь. Знову ж, наголошувалося на потребі створення міцної фінансової бази, “щоб наше Товариство могло стояти на нехитких матеріальних основах. Віримо, що настане час, коли українським історикам не треба буде журитися такими справами, але поки що знаходимося серед обставин, які вимагають від нас не лише наукових, але теж грошових вкладів і причинків”²¹.

Підсумки п’ятирічної праці Товариства та плани на майбутнє відзначалися в статті “П’ятиліття УІТ” редактора “Бюлетеню” Романа Климкевича²². Серед планів Товариства наголошувалося на потребі видання історичної бібліографії, продовжувати серійні видання та

журнал “Український історик”, розпочати публікацію архівних матеріалів і перевидання деяких праць. В цьому ж числі “Бюлетеня” в статті Л. Винара пропонувався для обговорення розгорнутий план видання “Української історичної бібліографії” з відповідним коментарем²³. Аналіз цього документа свідчить про глибоке фахове опрацювання проекту (при цьому потрібно зазначити, що його автор в американському науковому світі був відомий не лише як історик, а як професійний бібліограф та бібліолог). Враховуючи, що планом передбачалося бібліографічне опрацювання публікацій з української історії різними мовами, включно з журнальними статтями, на заході та в СРСР, можна лише пошкодувати про те, що через різні причини в межах УІТ його так і не вдалося реалізувати в повному об’ємі – у вигляді щорічних випусків. Повторення запрошення до участі в праці над підготовкою історичної бібліографії в наступному числі “Бюлетеня”, на нашу думку, свідчить про невелику кількість бажаючих взяти участь в цьому проекті.

Для визначення позиції УІТ в українському науковому житті та розуміння керівництвом Товариства завдань історичної науки на тогочасному етапі важливе значення має програмна стаття Любомира Винара “Вимога часу”, опублікована в четвертому числі “Бюлетеня” за 1970 р.²⁴ В ній шлося про потребу кращої координації українознавчої діяльності українських наукових установ на заході, зокрема в США – Української Вільної Академії Наук, Наукового Товариства ім. Шевченка, УІТ, Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету. Він вважав, що є потреба обговорення загального плану українознавчих досліджень для всіх наукових установ і закликав до проведення загальної конференції наукових установ і вчених для обговорення стану справ і накреслення планів на майбутнє. Автор підкреслив, що кожна наукова праця з ділянки українознавства – наукова діяльність УВАН, НТШ, УІТ, створення українознавчого центру при Гарвардському університеті, впровадження видадання української мови, історії, літератури в університетах Америки, як це планує Американська Асоціація Підтримки Славістичних Студій (AAASS), розбудова українознавчих бібліотечних фондів – все це має значну питому вагу в дальшому розвитку українознавства. Важливе значення для українського наукового життя мав і той факт, що в американських університетах в цей час працювало близько 200 українських викладачів, а в бібліотеках – біля 200 українських бібліотекарів й ряд науковців займав важливі посади в американських наукових інституціях. Автор статті наголосив на потребі написання поважних узагальнюючих (колективних чи індивідуальних) англomовних праць з української історії для американських університетів, англomовних досліджень про окремі періоди української історії, створення української історичної бібліографії, історичного словника. Він закликав більше друкувати українознавчих статей та монографій в американських наукових виданнях, що

могло дозволити змінити ситуацію з концепцією викладання історії Центральної та Східної Європи в американських університетах, яка викладалася за російською історичною схемою. Л. Винар також підкреслював вагу україномовних досліджень, для підготовки яких є “солідні історики”, та потребу опрацювання історії українців в США, що опрацьовувалася на той час багато повільніше, ніж історія української імміграції в Канаді.

“Новорічні рефлексії” в статті “Праця поза нами і перед нами” висловив один із членів Товариства Олександр Домбровський²⁵, проаналізувавши працю УІТ в 1971 р., наголосивши на її позитивах та негативах. До перших він відніс зростання кількості членів, встановлення співпраці з Американською Славистичною та Американською Історичною Асоціаціями, участь в наукових імпрезах згаданих установ. До позитивів автор відніс й популяризацію історії України серед української громади, творення клітин УІТ в різних місцевостях США та Канади, видання та поширення тематики журналу “Український історик”. Головним недоліком була недостатність проведеної акції по створенню фінансової бази УІТ.

В статті “Напередодні 10-ліття “Українського історика” її автор Р. Климкевич дав відповіді на три власних питання – про те, чи є важливим для українського суспільства існування історичного журналу, про те, чи виправдало себе його десятилітнє існування, про те, чи потрібні якісь зміни²⁶. Відповіді на перші два були позитивними та детальними. Відповідаючи на третє питання, автор відзначив недостатність фінансової бази УІ та запропонував віддати належний знак пошани його засновнику та редактору Л. Винареві т.зв. “Даром приязні” – пожертвою на видавничий фонд журналу: “Ми знаємо, що серед нашого членства є чимало не найбагатших і не наймолодших, недужих і безробітних, ми знаємо, що нам приходилося вже частіше просити в наших членів за добровільними грошовими датками, але в даному випадку справа не в висоті пожертви, лише в її значенні...”, – писав Р. Климкевич²⁷.

Публікації “Бюлетеня” подають інформацію про плани діяльності Товариства. Співставлення цих планів з інформацією підсумкових статей в “Бюлетені” та з іншими джерелами дає можливість зробити висновки, наскільки протягом 1967 – 1972 рр. Товариству вдалося реалізувати проекти, накреслені в програмних статтях, якою була співпраця з українськими та неукраїнськими науковими установами та об’єднаннями вчених, якими були видавничі проекти та наскільки їх вдалося реалізувати. Вже в першому числі згадувалося про встановлення співпраці з Історичною секцією УВАН у США, Історичною секцією УВАН в Канаді, Історичною секцією УВАН в Європі, Історично-Філософською секцією НТШ в Америці, Інститутом Східноєвропейських досліджень ім. В. Липинського (США), Українським Вільним Університетом (Німеччина), Українським Воєнно-Історичним інститутом (Канада), Українським Музеєм-Архівом

(Клівленд, США), Українським Генеалогічним і Геральдичним Товариством (США)²⁸.

Примітки:

¹ Сакада А. “Український історик”: Генеза, тематика, постаті. – Нью-Йорк; Київ: Вид-во ім. Олени Теліги, 2003. – С.203-206.

² Атаманенко А. “Бюлетень Українського Історичного Товариства” як джерело до його історії // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С.284-305; Ї ж. Джерела до історії Українського історичного товариства: бюлетень й обіжні листи // Матеріали до історії Українського історичного товариства / Ред. А. Атаманенко. – Нью-Йорк, Острого: Українське Історичне Товариство, Національний університет “Острозька академія”, Інститут дослідження української діаспори, 2006. – С.12-33.

³ “Проект Статуту Українського Історичного Товариства”. Бюлетень УІТ, рік I, ч.3 // Матеріали до історії Українського історичного товариства... – С.47-49.

⁴ Винар Л. Чотири роки “Українського Історика”. Бюлетень УІТ, рік II, ч. 2 (12) // Там же. – С.98-100.

⁵ “Український Історик” на новому етапі свого розвитку // Український історик. – Т.VI. – Ч.1-3 (21-23). – 1969. – С.174-175 та ін.

⁶ Сакада А. “Український історик”: Генеза, тематика, постаті... – С. 61.

⁷ Чапленко В. “Український історик” на неправильному етапі // Новий шлях. – 1969. – Ч.49.

⁸ Там же.

⁹ Винар Л. Полеміка методів висмикування (до статті проф. В. Чапленка “Український історик” на неправильному етапі) // Новий шлях. – 1970. – Ч.1.

¹⁰ Винар Л. Пляни праці Українського Історичного Товариства (порядком обговорення). Бюлетень УІТ, рік III, ч.2 (20) // Матеріали до історії Українського історичного товариства... – С.132; Винар Л. Пляни праці Українського Історичного Товариства. Бюлетень УІТ, ч.3(21) // Там же. – С.138-139.

¹¹ Архів УІТ. Бюлетень УІТ, рік I, ч.1 // Там же. – С.37.

¹² Архів УІТ. Бюлетень УІТ, рік II, ч.4 (16) // Там же. – С.108.

¹³ Архів УІТ. Бюлетень УІТ, рік II, ч.6 (18) // Там же. – С.121.

¹⁴ Від Управи УІТ. Бюлетень УІТ, рік II, ч.6 (18) // Там же.

¹⁵ Членська вкладка. Бюлетень УІТ, рік I, ч.1 // Там же. – С.36-37.

¹⁶ Меценати “Українського Історика”. Бюлетень УІТ, рік I, ч.1 // Там же. – С.38.

¹⁷ Збірне меценатство “Українського Історика”. Бюлетень УІТ, рік III, ч.3 (21) // Там же. – С.142.

¹⁸ Допомогова акція “Українському Історикові”. Бюлетень УІТ, рік II, ч.4 (16) // Там же. – С.111-112.

- ¹⁹ Р.О.К. [Роман Оріон Климкевич]. З новим роком. Бюлетень УІТ, рік III, ч.6 (24) // Там же. – С.157-158.
- ²⁰ Там же.
- ²¹ Там же.
- ²² Р.О.К. [Роман Оріон Климкевич]. П'ятиліття УІТ. Бюлетень УІТ, рік IV, ч.1 (25) // Там же. – С.163-164.
- ²³ Винар Л. Плян видання Української Історичної Бібліографії. Бюлетень УІТ, рік IV, ч.1 (25) // Там же. – С.165-166.
- ²⁴ Винар Л. Вимога часу. Бюлетень УІТ, рік IV, ч.4 (28) // Там же. – С.194-196.
- ²⁵ Домбровський О. Праця поза нами й перед нами (Новорічні рефлексії). Бюлетень УІТ, рік V, ч.4 (32) // Там же. – С.234-236.
- ²⁶ Климкевич Роман О. Напередодні 10-ліття “Українського Історика”. Бюлетень УІТ, рік VI, ч.2 (34) // Там же. – С.253-257.
- ²⁷ Там же. – С.256.
- ²⁸ Співпраця з науковими установами. Бюлетень УІТ, рік I, ч.1 // Там же. – С.38.